

เทศน์เช้า วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ฤดูกาลมันเปลี่ยนแปลง เห็นไหม ฤดูกาลเปลี่ยนแปลง คนเรานี้มันต้องมีอาหารดำรงชีวิต เห็นอาหาร เวลาอาหารมาถวาย เวลาครูบาอาจารย์ท่านไม่เคยเจออย่างนี้นะ แล้วถ้ามันเจออย่างนี้ นี่อาหารแบบนี้ ถ้าคนไม่มีสติ เห็นไหม มันไป แต่เวลาเราหามาละ? เราหามา สิ่งนี้มันลงทุนลงแรงไหม? อาหารที่ดำรงชีวิต สิ่งนี้เราต้องหามาเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย

สิ่งที่ดำรงชีวิต ถ้าคนมีสติสัมปชัญญะนะ นี่มันเห็นแล้วมันมองย้อนกลับ มองสิ่งที่หามา สิ่งที่คุณเขาหามาเขาทุกข์ยากขนาดไหน? แล้วเราใช้สอยอย่างไร? ถ้าอย่างนี้บิบบันจะมีสติ แต่ถ้าเราคิดว่าสิ่งนี้เขาหามาเพื่อเรา แล้วเราจะใช้ชีวิตของเราไปด้วยความสะดวกสบายของเรา เราไปกันไม่รอดนะ

นี่มันขมิมาปฏิบัติ ความสมดุล ความพอดี ถ้าความพอดีของเรา เห็นไหม ถ้าความดีของเรา มันพอดี มันไม่ทำให้เราเจ็บไข้ได้ป่วยด้วย มันทำให้การดำรงชีวิตของเรามันสมดุล แล้วในการประพฤติปฏิบัติของเรามันต้องมีความพอดีอย่างนี้ ถ้าไม่มีความพอดีอย่างนี้เราจะหลงไปเอง นี่อยู่กับครูบาอาจารย์ ถ้ามีสิ่งนี้ขึ้นมามากๆ ให้เตือนสติตลอด อยู่กับหลวงปู่มันนะ ได้น้ำพริกมาด้วย เดียวแล้วไม่พอดองเอาน้ำใส่เข้าไปแล้วคนๆ ให้มันพอประทังกันเท่านั้นเอง

นี่ปู่ ย่า ตา ยายของเรา เห็นไหม มีเสื้อผืนหมอนใบมาจากเมืองจันทัน ทำมาหากินกัน เขาดำรงชีวิตได้เพราะอะไร? เพราะเขาตั้งใจทำ เขาตั้งใจของเขา เขายันหมั่นเพียรของเขา แต่ในปัจจุบันนี้พวกเราอ่อนแอ อะไรก็ต้องเป็นความสะดวก โลกเจริญแล้วๆ อ่างแต่โลกเจริญนะ แต่ไม่ได้อ่างเลยหัวใจนี้มันทุกข์ยาก

หัวใจมันทุกข์ยาก มันเหยียบย่ำเราอยู่นี่ เจริญนั่นมันเรื่องของโลก เครื่องอาศัย แต่ความจริงคือความรู้สึกของเราไง ถ้าความรู้สึกของเรา เราต้องดูแลความรู้สึกของเรา ดูแลด้วยอะไร? ครูบาอาจารย์ท่านสอนให้มีสติ ถ้ามีสตินะเรายับยั้งความคิดเราได้ ความคิดถ้ามันเป็นหน้าที่การงาน มันเป็นหน้าที่การงานไม่ใช่กิเลสหรอก

กิเลสคือสิ่งที่มันคิด ที่มันเกินกว่าเหตุ คิดสิ่งที่มันเป็นไปไม่ได้ คิดแต่เรื่องตัดหาความทะยานอยาก คิดสิ่งที่มันไม่เป็นความจริง นั่นคือตัดหาความทะยานอยาก นั่นคือกิเลส แต่ถ้าเราคิดเรื่องหน้าที่การงานของเราไม่ใช่กิเลส มันเป็นงานชอบ ความเพียรชอบ งานชอบ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ขยันหมั่นเพียรนะ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้สอนให้งอมืองอเท้าหรือ คนงอมืองอเท้าทางโลกก็เอาตัวไม่รอด ทางธรรมก็เอาตัวไม่รอด

ในการประพฤติปฏิบัติเอาตัวรอดได้อย่างไร? ในการประพฤติปฏิบัติมันต้องเข้มแข็งกว่าทางโลกอีก เพราะทางโลกมันเป็นเรื่องวัตถุ มันเป็นเรื่องที่จับต้องได้ เขายังอาศัยใจเอากันกันได้ แต่เรื่องหัวใจนะ สติใครจะช่วยเหลือเอากันกันได้ สติเราก็ต้องฝึกเอง ปัญญาเราก็ต้องฝึกเอง สิ่งต่างๆ เราต้องฝึกเองขึ้นมาทั้งนั้นแหละ ถ้าเราฝึกเองขึ้นมา ถ้าเราไม่สนใจ เราไม่มีสติสัมปชัญญะ เราไม่ยับยั้งของเรา มันจะเกิดขึ้นมาได้ยังไง? ถ้ามันไม่เกิดขึ้นมา เห็นไหม เราก็ทุกข์ไปสภาวะตามความเป็นจริงเท่านั้นแหละ

ตามความเป็นจริงนะ หน้าตาบอกว่าสบายดีๆ แต่ความเป็นจริงหัวใจมันสบายดีจริงไหมล่ะ? ถ้ามันสบายดีขึ้นมามันสุขจากภายใน ถ้ามันสุขจากภายในนะ คนสบายดีจะอยู่บ้านอยู่เรือน คิดบ้านคิดช่อง คนที่ไม่สบายมันหาเครื่องบำเรอ หาเครื่องอยู่จากข้างนอกใจ เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์ของเราอยู่โคนไม้ทำไมมีความสุขล่ะ? อยู่โคนไม้มีความสุขนะ อยู่โคนไม้เพราะนี่สรรพสิ่งมันมีสภาวะแบบนี้ ใครไปสร้างสิ่งใดขึ้นมาก็ต้องถนอมรักษามัน ต้องดูแลรักษามัน

งบุญดูแลรักษานะ การบำรุงรักษาเป็นความทุกข์อย่างหนึ่ง การก่อสร้างเป็นความทุกข์อย่างหนึ่ง การดูแลรักษาก็เป็นความทุกข์อย่างหนึ่ง เวลามันเสื่อมสภาพไป เราต้องหามาซ่อมแซมมันก็เป็นความทุกข์อย่างหนึ่ง ถ้าเราอยู่ธรรมชาติของมัน ธรรมชาติของมันแปรไปเป็นธรรมดา นี่แล้วร่างกายเรานั้นก็แปรไปเป็นธรรมดา สิ่งที่เป็นธรรมดาของมัน แล้วหัวใจมันเห็นความเป็นธรรมดาของมัน มันเลยไม่ยึดติดสิ่งใดๆ มันเลยปล่อยเป็นธรรมชาติทั้งหมดไป

ถ้าเป็นธรรมชาติทั้งหมด นี้อยู่โคนไม้ก็มีความสุข แต่ถ้าเรามีกิเลสอยู่มันเป็นศักดิ์ศรี มันเป็นศกยภาพ ถ้าไปไหนไม่มีคนล้อมหน้าล้อมหลังนะเป็นพระที่ไม่มีชื่อเสียง ถ้าไปไหนต้องมีคนล้อมหน้าล้อมหลัง มันเป็นการไปหมดเลย แต่ถ้าเรามีหลักมีเกณฑ์ของเราละ สิ่งนั้นไม่เป็นภาระหรือ มันเป็นการเราแบกหามทำไม? ถ้ามันเป็นภาระเราวางซะมันก็จบ ถ้ามันเป็นภาระเราวางที่

ใจชะ ใจมันวางชะอย่าง แล้วข้างนอกมันจะไปแบกหามอะไรถ้าใจมันวาง แต่ถ้าใจมันไม่วางมัน เรียกร้องเห็นไหม

เรียกร้อง แสวงหา แสวงหาจากความคิดก่อน นี่ถ้าไม่มีความคิด ไม่มีความรู้สึก ไม่มีการ บริหารจัดการขึ้นมา มันจะเกิดขึ้นมาจากภายนอกได้อย่างไร? เว้นไว้แต่ เว้นไว้แต่ครูบาอาจารย์ ท่านเป็นธรรมนะ คำว่าเป็นธรรมมันเป็นเจตนาของเขาเอง เขาแสวงบุญของเขา เขาต้องการของเขา เนื้อนาบุญของโลก เห็นไหม ถ้าเราเป็นเนื้อนาบุญของโลก เขาจะหว่านพืชลงไปทีนั้น ถ้า หว่านพืชลงไปทีนั้น เขาจะเก็บเกี่ยวดอกผลของเขาทีนั้น

นี่ภิกษุเราเหมือนพืชนา พืชนามันได้แต่ฟางข้าว ได้แต่สิ่งที่ตกไว้ในพืชนานั้น พืชนานั้น เห็นไหม เนื้อนาบุญของโลก แล้วถ้ามันไม่เป็นเนื้อนาบุญของโลกล่ะ? มันเป็นเนื้อนาบุญของ กิเลส ถ้าเป็นเนื้อนาบุญของกิเลส มันจะให้ผลผลิตกับสิ่งนั้นไม่สมความปรารถนาของเขา

บุญเกิดจากอะไร? บุญเกิดจากอริยสัจ บุญเกิดจากความจริง สิ่งที่เป็นอริยสัจ เห็นไหม คุณิ ผนตกแคดออกมันเป็นความจริงของมัน นี่เรามีเจตนาของเรา เราทำของเรา มันมีเจตนาของเรานะ ถ้าสิ่งที่กระทำไปมันเป็นอริยสัจ มันเป็นความจริงใช่ไหม? แต่ความจริงถ้าเป็นเนื้อนา เนื้อนาที่เขา แสวงหานั่นก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง อีกเรื่องหนึ่งมันก็เป็นข้อเท็จจริงอีกชั้นหนึ่ง ความเป็นไปของโลก มันซ้อนกัน

นี่เขาว่าเดี๋ยวนี้สังคมมันซับซ้อน ซับซ้อนมากขึ้นไปเรื่อยๆ แต่ก่อนคุณิเวลามีโรคภัยไข้เจ็บ เขาย้ายบ้านย้ายเรือนกัน เพราะที่ดิ น ผืนดิน มันยังมีมาก เขาย้ายบ้านย้ายเรือนกัน เดี่ยวนี้ย้าย กันไม่ได้นะ เวลาที่มีโรคภัยไข้เจ็บแล้วแต่ขึ้นมา นี่รัฐบาลต้องมีการแก้ไข ถ้ามีภัยแล้งต่างๆ ก็ต้องแก้ไข แต่ เมื่อก่อนนะถ้ามีภัยแล้ง มีน้ำท่วม เขาย้ายบ้านหนีเลย ย้ายบ้านไปหาที่ใหม่ๆ เดี่ยวนี้สังคมมัน ซับซ้อนมันย้ายไปไม่ได้แล้ว มันย้ายไปไม่ได้เพราะผืนดินมันไม่มีจะให้เราย้ายไปแล้ว

นี่เราอยู่ในพื้นที่ใด เวลามันเกิดสภาวะเป็นฤดูกาลของเขา ใครเป็นประโยชน์ ในสังคมนั้น มันมีประโยชน์ มีคนที่ได้ประโยชน์ แล้วมีคนที่ไม่ได้ประโยชน์เหมือนกัน ในความเห็นของเรา ในความเห็นของใจ ถ้าใจมันรู้จักประโยชน์ เห็นไหม คนอื่นเขามองไม่เห็นประโยชน์นะ เขามอง ไม่รู้หรอก เขาว่าสิ่งนี้จะประโยชน์อะไรกับสังคม หรือจะเป็นประโยชน์อะไรกับเราได้ แต่เรา รู้ของเรา เราแสวงหาของเรา ถ้าสิ่งนี้เป็นประโยชน์กับเรา มันเป็นประโยชน์กับเรา

นี่คนไม่เห็นประโยชน์เพราะเขามีแต่ความคิดหยาบๆ ความคิดแต่เป็นเรื่องของวัตถุ แต่ของเราเป็นความคิดถึงเรื่องความสุขความทุกข์ เห็นไหม มันแก้ไขเข้ามาข้างใน ถ้าแก้ไขเข้ามาข้างใน นี่ที่ว่าอยู่โคนไม้มีความสุข อยู่โคนไม้มีความสุขเพราะมันเอาใจของตัวเองไว้ในอำนาจของเรา ถ้าเราเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเราไม่ได้ มันจะอยู่ที่ไหนมันก็ทุกข์ร้อน จะอยู่ที่สุขสบายขนาดไหนมันก็เป็นความทุกข์ แต่ถ้ามันเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเราแล้ว มันจะอยู่ขนาดไหนมันเป็นธรรมชาติของมัน มันกลับสบาย มันกลับเห็นสัจจะความจริง มันเป็นการเตือนเราตลอดเวลา เห็นไหม

เป็นการเตือนเราตลอดเวลา นี่แปรสภาพตลอดเวลา สิ่งใดๆ แปรสภาพตลอดเวลา แม้แต่ชีวิตนี้ก็มีพลัดพรากเป็นที่สุด ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด แต่ขณะที่มีชีวิตอยู่เราจะเป็นประโยชน์กับโลกอย่างไร? เป็นประโยชน์กับโลก ถ้าเราเจองานเป็นทานนะเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าเป็นประโยชน์กับเรานะ เราจะเอาความคิดของเราไว้ได้ เราบริหารความคิดของเราได้ ถ้าความคิดของเรา เราไม่ให้ไปคิดแต่สิ่งที่มันเอาความบาปอกุศลมาใส่ตัว มันจะเกิดบาปอกุศลได้อย่างไร?

มันเกิดบาปอกุศลไม่ได้ เพราะว่ามันเป็นความคิดจากภายใน ความคิดจากภายในมันเป็นความสะอาดบริสุทธิ์ มันเป็นความดีไปหมด เห็นไหม นี่ถ้าเราทำของเรามันอยู่ภายใน มันทำจากภายใน มันทำมาจากเรา ทำมาจากเราที่มีสติสัมปชัญญะ ที่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีเครื่องมือใดๆ เลย ความคิดของคนไม่มีเครื่องมือใดๆ เลย

คูสิทางจิตวิทยาของเขา เขาต้องใช้จิตวิทยาของเขาเพื่อตัดแปลง เพื่อแก้ไข เห็นไหม ทางจิตวิทยา ทางจิตแพทย์ เวลาคนป่วยคนไข้เขาอายุากได้ แล้วพยายามขุดมันขึ้นมา ขุดขึ้นมามันก็รักษาให้กลับมาเป็นปกติเท่านั้นแหละ มันรักษาไม่ได้ มันทำให้จิตนี้สะอาดไม่ได้ แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันเป็นสติ มันเป็นสมาธิความหยุดนิ่ง ความหยุดนิ่งเขาบอกจิตนี้เคลื่อนที่แล้วหยุดนิ่งไม่ได้

ได้ จิตนี้ ความคิดคิดตลอดเวลา แต่มันหยุดได้ หยุดได้ด้วยการฝึกฝน หยุดได้ด้วยการถนอมรักษา ถ้าไม่มีรักษา ไม่มีสติสัมปชัญญะคอยควบคุมมัน มันจะหยุดนิ่งได้อย่างไร? ถ้ามันหยุดนิ่งไม่ได้มันเป็นสมาธิไม่ได้ ถ้าเป็นสมาธิ การหยุดนิ่งของใจ พลังงานที่ให้โอกาสเราแก้ไข

เห็นไหม คุณเครื่องยนต์ถ้ามันติดอยู่เราซ่อมแซมมันไม่ได้หรอก เครื่องยนต์เราต้องดับ ดับ เครื่องยนต์แล้วเราจะเปิดฝาสูบ เราจะแก้ไขเครื่องยนต์นั้น

จิตก็เหมือนกัน ถ้ามันยังติดอยู่ มันยังหมุนไปอยู่มันจะไปแก้ไขอะไรมัน? แต่ถ้ามันหยุดนิ่ง พอหยุดนิ่งแล้วเปิดเป็นไหม? ถ้าเปิดเป็นมันจะเกิดปัญญา ปัญญาที่การแก้ไขกิเลสในหัวใจของเรา เห็นไหม นี่ใครเกิดปัญญาอย่างนี้จะมหัศจรรย์นะ มันเหนือการพิสูจน์ใดๆ ทั้งสิ้น เกิดกับเรา มัน เกิดกับเรานะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมขึ้นมามันละเอียดอ่อนขนาดนี้ มัน เกิดกับเรา

ปัญญาที่เราคิดกันอยู่นี้มันเป็นปัญญา มันเป็นข้อมูล มันเป็นจินตมยปัญญา เป็นจินตนาการ เป็นสิ่งที่มีเจ้าของคอยควบคุมมัน สิ่งที่เป็นเจ้าของคอยควบคุมมันก็คืออวิชา สิ่งที่มีอวิชาเจือปนมาความคิดเราถึงไม่สะอาด แต่ขณะที่มันหยุดนิ่ง เห็นไหม หยุดนิ่งอวิชามันก็สงบตัวลง มัน เกิดขึ้นมาได้อย่างไร? ความคิดอย่างนี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไร? ความคิดที่มันเกิดขึ้นมาแล้วมันทำลาย ตัวมันเอง ทำลายความที่มันเป็นสนิมในเหล็ก สนิมในเหล็กมันทำให้เหล็กนี้ไม่มีสนิมได้อย่างไร?

แต่ในปัจจุบันนี้ส่วนผสมเขาว่าทำได้ นี่มันเป็นเรื่องของโลก แต่ถ้ามันเป็นสนิมในใจ ถ้า สนิมในใจ ปัญญาที่มันย้อนกลับเข้าไป มันย้อนกลับเข้าไปทำลายสนิมในตัวมันเอง จนมันเป็นสิ่ง ที่ประเสริฐขึ้นมา ประเสริฐขึ้นมา เห็นไหม นี่ประโยชน์มันอยู่ที่นี้ คนเราเกิดมาแสวงหาแต่ข้าง นอก แสวงหาแต่สิ่งที่เป็นเครื่องอาศัย อันนั้นมันก็จำเป็น จำเป็นต่อการดำรงชีวิต องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าว่าปัจฉัย ๔ ถ้าชีวิตของมนุษย์ ชีวิตของสัตว์โลกขาดปัจฉัย ๔ ไม่ได้

ปัจฉัย ๔ เป็นการดำรงชีวิต นั้นเราแสวงหาอันหนึ่ง แต่เราแสวงหาอีกอันหนึ่ง อีกอันหนึ่ง คือความสุขจากภายใน ความสุขจากของเรา ความสุขจากที่มันหยุดนิ่งได้ ความสุขที่เป็น ประโยชน์ของเรา นี่สิ่งนี้มันเป็นประโยชน์ของเรา ถ้ามันมีอย่างนี้แล้ว มันมีสติตลอด มันจะเข้าใจ ตลอด เข้าใจชีวิต เข้าใจความเป็นไป

เรื่องทาน เรื่องบุญกุศลมันก็เป็นเรื่องบุญกุศล เรื่องสิ่งที่มันพ้นออกไปจากบุญกุศล มันก็ เป็นพ้นออกไปจากบุญกุศล มันถึงเป็นประโยชน์กับเราทั้งหมด ถ้าเรารู้จักใช้ รู้จักดูชีวิต ชีวิตก็จะ เป็นความสุข เอวัง